

LUX FILM DAYS

3 FILMY
24 JĘZYKI
28 KRAJÓW

MEDITERRANEA

Jonas Carpignano
Włochy, Francja, Stany Zjednoczone, Niemcy,
Katar

MEDITERRANEA

JONAS CARPIGNANO

Film zaczyna się w Algierii, dokąd przybywa Ayiva, młody człowiek pochodzący z Burkina Faso. Towarzyszy mu Abas i obaj mają nadzieję dotrzeć do Europy i znaleźć tam lepsze życie. Zanim dołyną do Włoch, będą musieli przemierzyć pustynię, stawić czoła złodziejom okradającym migrantów, dotrzeć do Libii i płynąc mizernym statkiem, zmierzyć się z nieprzyjaznym morzem.

Te przeżycia to jednak dopiero pierwszy akt dramatu, jakim będzie życie tych migrantów, którzy – dotarłszy wreszcie do Europy – wkrótce znajdą się na marginesie kalabrijskiego społeczeństwa, będą wykorzystywani jako nielegalna siła robocza na plantacjach owoców cytrusowych, zamieszkają w slumsach, a zwłaszcza odczują nieufność i wrogość otaczającego ich społeczeństwa.

KILKA MOŻLIWOŚCI ANALIZY

Film Jonasa Carpignano wpisuje się w oczywistą teraźniejszość naznaczoną licznymi reportażami telewizyjnymi o dramatach nielegalnej imigracji na Morzu Śródziemnym. Unia Europejska oczywiście zareagowała, ale wprowadzone środki okazują się niewystarczające do stawienia czoła napływowi migrantów. Trzeba też podkreślić rosnącą wrogość dużej części europejskiej opinii publicznej wobec lepszego przyjmowania migrantów.

W tym kontekście kinematograficzne wybory Jonasa Carpignano mają wymiar polityczny (w najmocniejszym i najszlachetniejszym znaczeniu tego słowa) dzięki woli oddania rzeczywistości z punktu widzenia tych ludzi, którzy zazwyczaj są pokazywani w najlepszym wypadku jako obiekty współczucia, a w najgorszym – jako niepożądani. I tym obraz filmowy różni się w sposób zamierzony od obrazu przekazywanego przez media, zwłaszcza telewizyjne.

ZAGŁĘBIĆ SIĘ W CHWILĘ OBECNĄ

Tak więc reżyser od początku odmawia zastosowania podejścia polegającego na wyjaśnianiu, opartego na biedzie kraju rodzinnego, przed którą uciekają migranci; stara się natomiast przedstawić wizję chwili obecnej: każda sytuacja znajduje sama w sobie wytłumaczenie i rozwiązanie.

Niewielka liczba słów zamienionych w mieszance języków niespotykanej w kinie (francuski, angielski, włoski, dialekt kalabryjski, języki afrykańskie) jeszcze pogłębia nasze zaangażowanie w rozwój akcji, która nie wymaga długich przemów wyjaśniających ani uzasadnień. Scena z zamieszkanymi stanowiąca punkt kulminacyjny filmu rozwija się w przeciągu kilku sekund, a brutalność manifestujących, którzy gwałtownie zaczynają niszczyć zaparkowane samochody i wystawy zamkniętych sklepów oraz atakować nagle zatrzymanych kierowców, może zaskoczyć, ale – podobnie jak Ayiva – jesteśmy wciągnięci, żeby nie powiedzieć porwani, przez ten ruch, podczas gdy przeciwnicy manifestacji reagują z przesadną przemocą.

Scena nabiera w związku z tym uniwersalnego wymiaru i nie jest ilustracją sytuacji wyłącznie we Włoszech, lecz obrazuje rewoltę tych, których w innych czasach nazwano by „wyklętym ludem Ziemi”. Należy tu zaznaczyć, że inspiracją dla filmu były wydarzenia, które rozegrały się w Kalabrii w miejscowości Rosarno w 2010 r. Znaczące jest jednak, że reżyser nie czyni żadnej aluzji do kontekstu lokalnego: podobnie jak bohater, jesteśmy w centrum wydarzeń, których ogląd mamy tylko częściowy, ale to właśnie sprzyja szerszej i ogólniejszej wizji sytuacji, która nie jest znamieną jedynie dla Kalabrii, lecz dotyczy z pewnością całej Europy.

ENIGMATYCZNA RZECZYWISTOŚĆ

Lakoniczność większości dialogów spowodowana różnicą i różnorodnością języków używanych przez licznych bohaterów również uwypukla samotność migrantów w społeczeństwie, które jest im w znacznej części obce i którego znają tylko margines. Jest to z pewnością oczywiste, ale reżyser podkreśla w ten sposób brak wyboru lub niewielki margines swobody, jaki mają migranci. Po przybyciu do Libii członkom grupy, w której znajdują się Ayiva i Abas, nakazuje się samodzielne poprowadzenie statku, który ma ich przewieźć przez Morze Śródziemne: w obliczu niemożności nawiązania dialogu z przemytnikiem migranci dokonują wyboru pod przymusem, kiedy jeden z nich decyduje się wreszcie poprowadzić statek, a reszta zgadza się na to rozwiązanie wobec braku jakiegokolwiek innej możliwości. Przybywszy do Włoch, Ayiva znajduje się w tak samo przymusowych warunkach, kiedy dowie się, że ma trzy miesiące na znalezienie pracy i ewentualne zalegalizowanie swojej sytuacji: sens takiego wymogu wydaje się absurdalny, a w każdym razie nie podlega dyskusji i nie pozostawia bohaterowi żadnego wyboru.

Widać, że celem filmu *Mediterranea* jest w mniejszym stopniu opisanie warunków życia migrantów, a bardziej przedstawienie ich punktu widzenia, ściśle ograniczonego, a zwłaszcza przymusu, jakiemu są poddani, narzuconej konieczności, w obliczu której jedynym wyborem jest bunt. Taka praca nad punktem widzenia zapewne tłumaczy pewne wybory związane z reżyserią, bardzo widoczne, jak np. wykorzystywanie przenośnej kamery, często w ruchu, bardzo blisko bohaterów, co daje niewyraźny obraz wydarzeń, czy też zatrudnienie aktorów niezawodowych, którzy grają role z pewnością bardzo bliskie ich własnym przeżyciom, czy wreszcie wielość scen rozgrywających się w nocy, tak jakby migranci żyli tylko nocą...

ESTETYKA PAMIĘCI?

Estetykę filmu, daleką od czysto realistycznej czy dokumentalnej, można zresztą interpretować bardziej finezyjnie jako odzwierciedlającą wspomnienia głównych bohaterów (granych przez aktorów, którzy z pewnością opowiedzieli reżyserowi o swoich doświadczeniach). W filmie, rozgrywającym się zdecydowanie „w czasie teraźniejszym” bez stosowania jakichkolwiek form mogących przypominać retrospekcję, da się jednak dostrzec całą serię zabiegów kinematograficznych, które zbliżają go do pewnego rodzaju wspomnienia.

To dlatego wiele sekwencji nie jest filmowanych w sposób „obiektywny”, lecz skupia się na jakimś kluczowym elemencie, szczególnie wystarczająco znaczącym, żeby zapaść w pamięć bohaterów (bez znaczenia, czy jest to Ayiva czy Abas).

Ścieżka dźwiękowa podkreśla zresztą to wrażenie z powodu nagłych zmian, z nieoczekiwanym wyciszaniem dźwięków w tle i uwypuklaniem przytłaczającej ciszy czy akompaniamentu muzycznego, który stwarza dystans – jak we wspomnieniu – do przedstawianej sceny. Dodajmy jeszcze, że o ile film podzielono na duże rozdziały geograficzne (Algieria, Libia, Włochy), o tyle chronologia jest dużo bardziej zamazana i niedokładna: pobyt Ayivy w Kalabrii (gdzie bohater z pewnością uczy się włoskiego) trwa kilka dni, kilka tygodni czy wiele miesięcy? Nie dowiemy się tego, ponieważ pamięć, łatwo rozróżniająca miejsca, dużo trudniej radzi sobie z upływem czasu, zwłaszcza gdy spędza się go na powtarzalnej pracy, jaką jest zbieranie cytrusów.

Sposób, w jaki reżyser Jonas Carpignano prawdopodobnie zgromadził opowieści migrantów spotkanych w Kalabrii, z pewnością tłumaczy ten fragmentaryczny i synkopowany sposób reżyserii, który odzwierciedla raczej indywidualne wspomnienia. Jeśli jednak wszyscy widzowie nie postrzegą tak samo tego wyboru reżysera, z pewnością nie pozostaną obojętni na zaangażowanie filmowca, któremu zależy na przedstawieniu punktu widzenia migrantów z Rosarno lub z innego miejsca, skazanych na życie na najciemniejszym marginesie naszego świata.

KWESTIE DO ROZWAŻENIA

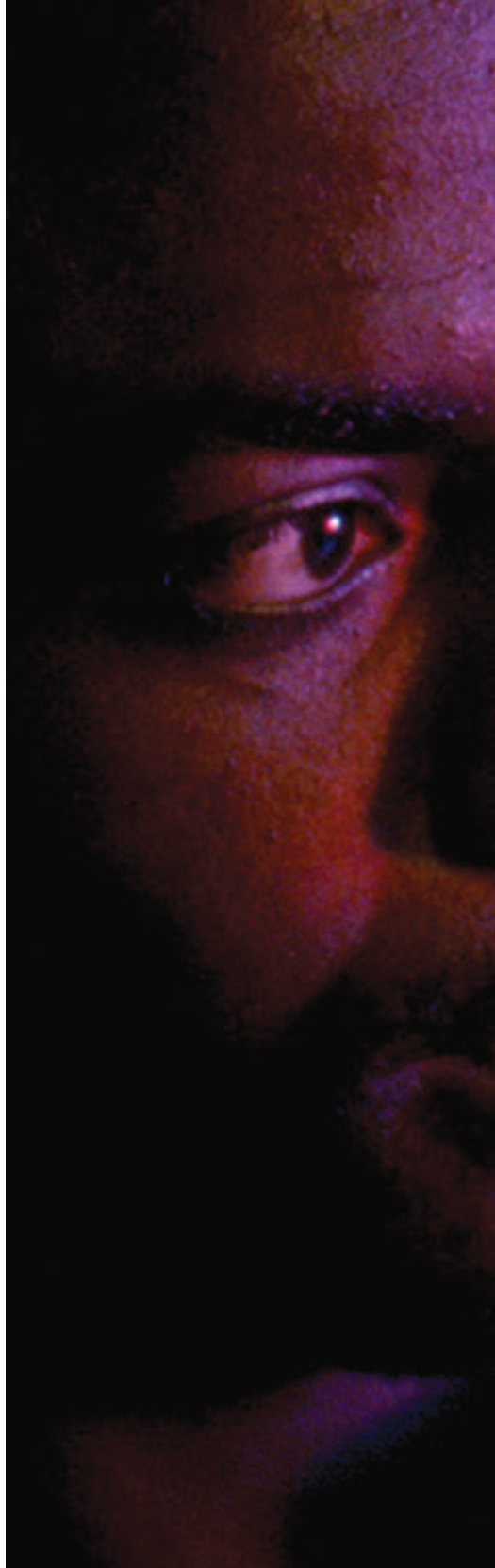
Jak można zinterpretować różnice charakteru i zachowania Ayivy i Abasa? Czy są one ważne dla zrozumienia zwłaszcza zakończenia filmu? Jak można osądzić zachowanie pracodawcy migrantów? Czy jest on wyzyskiwaczem bez skrępołów? Porządnym facetem? Draniem? Paternalistycznym pryncypałem? Czy widać różnice w zachowaniu mieszkańców Rosarno? Czy niektóre cechy szczególne reżyserii wywarły na Was wrażenie? Na przykład wielość scen rozgrywających się w nocy, kamera noszona na ramieniu, niewyraźny i pocięty aspekt niektórych sekwencji, zmiany w ścieżce dźwiękowej, drugoplanowe szczegóły wypuklone przez kamerę...

Michel Condé

les grignoux

REŻYSERIA: Jonas Carpignano
SCENARIUSZ: Jonas Carpignano
OBSADA: Koudous Seihon, Alassane Sy
ZDJĘCIA: Wyatt Garfield
MUZYKA: Benh Zeitlin, Dan Romer
PRODUCENCI: Jason Michael Berman, Chris Columbus, Jon Coplon, Christoph Daniel, Andrew Kortschak, John Leshner, Ryan Lough, Justin Nappi, Alain Peyrollaz, Gwyn Sannia, Marc Schmidheiny, Victor Shapiro, Raphael Swann, Ryan Zacarias
PRODUKCJA: Good Films, DCM Productions, Good Lap Production, End Cue, Court 13 Pictures, Le Grisbi Productions, Nomadic Independence Pictures, Treehouse Pictures
ROK: 2015
CZAS TRWANIA: 107 min.
GATUNEK: dramat
KRAJE: Włochy, Francja, Stany Zjednoczone, Niemcy, Katar
WERSJA ORYGINALNA: francuski, włoski, angielski, arabski, bissa

NASZE HISTORIE OPowiedziane PRZEZ PRYZMAT EMOCJI FILMU

Parlament Europejski ma zaszczyt zaprezentować trzy filmy ubiegające się o NAGRODĘ FILMOWĄ LUX w 2015 r.:

MEDITERRANEA, w reżyserii Jonasa Carpignano
(Włochy, Francja, Stany Zjednoczone, Niemcy, Katar)

MUSTANG, w reżyserii Deniz Gamze Ergüven
(Francja, Niemcy, Turcja, Katar)

UROK (LEKCJA), w reżyserii Kristiny Grozevy i Petara Valchanova
(Bułgaria, Grecja)

Te wielopłaszczyznowe historie, które są wynikiem wielkiego zaangażowania i kreatywności utalentowanych młodych europejskich reżyserów filmowych, będą wyświetlane w ramach 4. edycji DNI NAGRODY LUX.

NAGRODA FILMOWA LUX

Kultura odgrywa podstawową rolę w budowaniu społeczeństw. Z tą myślą Parlament Europejski ustanowił w 2007 r. NAGRODĘ LUX w celu popularyzowania europejskich filmów w Europie i zapoczątkowania ogólnoeuropejskiej debaty na temat ważnych kwestii społecznych. NAGRODA LUX to wyjątkowa inicjatywa. Podczas gdy większość europejskich koprodukcji jest pokazywana wyłącznie w krajach, z których pochodzą, i nieczęsto rozpowszechniana poza ich granicami, NAGRODA LUX oferuje trzem europejskim filmom rzadką możliwość opatrzenia ich napisami w 24 językach urzędowych UE.

Posłowie do Parlamentu Europejskiego wyłonią zwycięzcę NAGRODY LUX, którego poznamy w dniu 25 listopada 2015 r.

DNI NAGRODY LUX

NAGRODA FILMOWA LUX przyczyniła się do powstania DNI NAGRODY LUX. Od 2012 r. w ramach tego wydarzenia trzy ubiegające się o nagrodę filmy są udostępniane szerszej europejskiej publiczności. Za pośrednictwem DNI NAGRODY LUX zapraszamy do udziału w wyjątkowym, przełamującym granice wydarzeniu kulturalnym. Od października do grudnia 2015 r. możesz się przyłączyć do unijnej publiczności miłośników kina, oglądając filmy *Mediterranea*, *Mustang* i *Urok (Lekcja)* w jednym z 24 języków urzędowych UE. Nie zapomnij zgłoszować na ulubiony film za pośrednictwem naszej strony internetowej luxprize.eu lub na naszej stronie na Facebooku!

NAGRODA PUBLICZNOŚCI

Nagroda publiczności jest przyznawana w ramach NAGRODY LUX przez widzów. Zgłoszuj na film *Mediterranea*, *Mustang* lub *Urok (Lekcja)*, a weźmiesz udział w konkursie; jego zwycięzca – na zaproszenie Parlamentu Europejskiego – wyjedzie w lipcu 2016 r. na festiwal filmowy w Karlowych Warach, gdzie ogłosi zdobywcę nagrody publiczności.

OBEJRZYJ,
WEŹ UDZIAŁ
W DEBACIE
I ZAGŁOSUJ

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU